

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	16 kor.
Negyedévre	4 "
Helyben háshoz hordva:	
Egész évre	20 kor.
Negyedévre	5 "
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Negyedévre	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaadását vagy megőrségre nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, október 30.

Éhségstrájk.

Néhány foglya van a zágrábi ügyészség börtönének: közönséges hazaárulók, akik nem kevesebbet akartak, mint elszakítani Magyarországtól a horvátok és szerbek lakta vidékeket s azokat a megteremtendő Nagy-Szerbiához csatolni. Ezekről az urakról ujabban az a hír érkezett, hogy sztrájkolnak. Éhségstrájkot kezdtek. Nem esznek addig, míg az ő kívánságuk szerint hirtelen be nem fejezik a vizsgálatot, a mi annyit jelent, hogy az ügyészség ejtse el a kezébe került fonalakat s hagyja futni a tisztelt sztrájkolókat, a nélkül, hogy kellően befejeznék a vizsgálatot.

Nem tudni, mire határozza magát a zágrábi ügyészség. Az bizonyos, hogyha megijed néhány korgó gyomortól, a foglyok szépen a markukba nevetnek. A ki koplalni akar, koplaljon, míg meg nem unja. A sztrájknak ezt a fajtáját még csak könnyen kiálljuk.

Csak tessék koplalni, míg birják.

Másik éhségstrájkokról is értesülünk. A hirhedt ellenkoalíció, a nemzetközies, a nemzetiségiek és a nemzet egyéb ellenségei kijelentették, hogy ha a választói

jog reformja nem úgy megy keresztül, a hogy ők kívánják, akkor nem fognak vele élni, átmennek a passzivitásba. Vagyis éhségstrájkot kezdenek.

No, ettől a fenyegetéstől sem fogunk megijedni.

Öljendő, hogy a magyar parlamentben szóhoz jussanak a munkások. Csak hogy a szót a munkásoknak, nem pedig naplopó párttitkárvigéceknek óhajtjuk megadni. Kívánatos, hogy legyenek munkásképviselek; de maguknak a munkásoknak szempontjából nem kívánatos, hogy nevükben egy parlamenti nemzetközi szociáldemokrata párt szerepeljen. Az a párt, a mely a kirakatablakok elleni hadakozásban virtuskodik, parlamenti szereplésével is csak ellenszenvet kelthet maga iránt s alaposan lehet tartani attól, hogy ez az ellenszenv önkéntelenül is átvivődnék azokra az érdekekre, melyek képviselőinek magukat oda állítják.

Nem kevésbé óhajtandó, hogy nem magyar ajku polgártársaink is ott lássák érdekeik képviselésében véreiket a magyar országgyűlésen. Csak az a kérdés: néptajuk érdekeit képviselik-e Vlád, Vajda, Szikcsák? Eszük ágában sincs! Képviselek a saját ügyvédi irodájuk vagy más vállalatok érdekeit, a melyeket velük egy anyanyelvű polgártársaik hiszékenységre

alapítottak. Láttam én már olyan nemzetiségi apostolt, aki mindennap háromszor életét és véréit áldozta szeretett testvéreiért, talán képviselő is szeretne lenni, hogy annál többször (és annál nagyobb publikum előtt) feláldozhassa magát, de azért a magyarul tudó oláh parasztot mindig leinti: világért ne beszéljen magyarul a bíróság előtt! A jó havasi móc beugrik, kijelenti, hogy nuscso ungueresce, a végén pedig fizeti az 5 koronát a tolmácsnak, s nincs ott a nagy apostol, aki kifizesse helyette a tolmácsdíjat vagy átvegye a szívből fakadó köszönetet a pompás jó tanácsért. Az ilyen nemzetiségi képviselőkből nem kérnek sem a magyarság, sem a nem-magyar ajkuak érdekeinek kellő képviseltetése, de az is kívánatos, hogy ezek a képviselők ne a tulzók körébe tartozzanak, hanem legyenek feltétlenül megbízható magyar hazafiak. Szeparatistikus nemzetiségi pártokra sem a magyar országgyűlésnek, sem a nemzetiségieknek abszolute semmi szüksége. A nemzetiségi pártok hasznát csak a pártkörhöz tartozó képviselők látják. Közelebb jutván így önző céljaikhoz; ez pedig még talán nemzetiségi szempontból sem közcél?

Igy hát az ellenkoalíció éhségstrájkja egyáltalán nem rémit meg senkit. Nem lesz az új parlamentben szociáldemokrata

„TISZÁNTÚL” TÁROZÁJA.

A tulsó oldalán a földnek.

Hat óra. A folyamra vért önt a nyugvó nap és a szennyes víz biborosan ragyog. Nyugat felől, amely lángol, úgy tűnnek föl a szarvas és fekete pagodák, mint kővévált árnyak.

A sampangok hemzsegnek. Elsuhannak a dzsungék, bambuszról fonott vitorlájuk óriás denevérszárnyakhoz hasonlít. Az apró kémények koromfekete füsttel tarkítják be a piros és kék eget.

És On-Tsang keletről, Han-Yang nyugatról, Han-Kéon északról, három város, melyekből csak egy is nagyobb Londonnál, a két partot messze a végtelen ég aláig betheríti házaival, különös és büzös házaival. Két millió tető van ott, két millió mongol ház, amelyek alatt semmi olyan nem megy végbe, amit mi, árja férfiak, akik a föld tulsó oldalán születünk, megértenénk, mit elképzelhetnénk.

És mégis kíváncsian, kielégíthetetlenül kíváncsian arra az ázsiai titokra, amelyet soha sem fogok tisztán látni, amelyet fajomból soha senki nem fog tisztán látni, mikor az ég leszáll, estéről-estére elhagyom a folyam közepére horgonyzott hajómat, sampagnon vitétem magam partra, nekivágok a szennyes, hulladékokkal borított utcáknak és gyalog megyek kék házaimig, amelyet megvettem és bezárkózom, hogy virrasszak, hogy álmodozzam, hogy aludjam benne, kínai öltözetben, kínai szag közepette, hors, tömjén és rotha-

dás keverve, velem, körülöttem egy kínai fiúval és egy kínai szolgálóval, hogy chinaivá tegyem az agyam.

Hét hete élek így. És egyetlen egy éjszakát sem mulasztottam el.

És nem, ma sem fogom elmulasztani. Elmegyek, bár mi történjék is. Azonnal. Mikor az utolsó violaszín sugár is eltűnik arra lent nyugatnak, a fekete és szarvas pagodák körül.

Valaki ijesztget pedig ma este. Valaki, egy jezsuita hittérítő, nagyon öreg és nagyon jól étesült. Lázongásról beszélnek a városban. Riasztó hírek keringenek. Mészárlás lesz. Persze európaiaké. Az éjlele, mára tervezik.

Eh! mit bánom én? S különben is, ki meri azt állítani, hogy tudja előre, mi fog történni?

Elmegyek. Biztosan elmegyek.

Kilenc óra. Itt vagyok a kék házamban, keresztül jöttem a folyón, átjöttem a városban bántódás nélkül.

Nos, itt vagyok az én kék házamban. Elterülök a szőnyegen ebben az egyetlen szobában, amely az egész első emeletet elfoglalja. Hosszúszok, alacsony terem, téglával kövezve, kimeszelve. Három ablakom a fekete éjszakába nyílik. Verendám a zöld zsindeyes görbe tető alatt a titokteljes utcára bámul.

Fejem bőrpárnán nyugszik. Balkezem egy ópiumpipa bambusz-szopókáját szorongatja. Mert pipázom. Pipázom, hogy megszokjam ezt a kínai élvezetet is, mint azokat az érzéseket, amelyek a lakásból, az utcáról, a városból, a levegő illataiból, az ég színéből, az éjszaka ízéből áradnak felém. És apránként

elfeledem nyugati terheimet, elfeledem, hogy sápadt a bőröm.

A szolga fejémmel guggol és a lámpa lángján melegíti a jó fűszert; és szeretem hallgatni az ópium sercegését. A szolgáló lábammal guggol és szemembe néz és szemöldökömet vizsgálja. Szeretem nézni, amint ott ül figyelmesen, készen rá, hogy homlokomat lehűtse levezetőjével vagy hogy ajkamat fölmelegítse forró szájával.

Mind a ketten jó szolgálak és én jó gazdájuk vagyok. A fiú egy hideg napon a folyamba ugrott a kalapom után, amit elkapott a szél. A leány, mikor ragályos lázban feküdtem, egy héttig nem hagyta el agyamat.

A fiú neve Tsi. A leány neve Kao. A leány tizenhároméves és a fiú tizennégy. Azt hiszem, testvérek. Egy napon vettem őket, ugyanattól a vén banditától, aki savanyu volt, mint a citrom. Teljesen a rabszolgáim. És még sem verem meg őket, majdnem soha, csak annyira, hogy tudják, hogy én vagyok a gazdájuk, ha barbár és fehér vagyok is.

Pipázom. Ajkaim keserűekké válnának a fűszertől, ha szolgálóm minden pipa után le nem nyálna finom nyelvvel ajkam és le nem törülne finom, illatos selyemmel.

»Zendülés vagy mézárulás. Európai öldöklés«. Persze a dolog valószínűnek látszik. De mégis, milyen különös lenne... ezen a derült éjszakán... ebben a kényelmes, csendes lakásban...

Mi az? Dördülés hallik messziről. Ujra... Harmadszor egymás után. Tíz percnyi csend mulva egy utolsó... Csend...

Tsi és Kao úgy remegett, mint én. Ők is

és szeparatiztikus nemzetiségi párt? Sohase legyen nagyobb bajunk! Nem a fenyegetéstől félünk, hanem attól, hogy még talán meggondolják a dolgot és nem váltják be a fenyegetőzést. A magyarság és a nemzetiségi, a munkásság és az értelmiség csak hála lesz kötelezve a bejelentett éhségstrájk minél szigorubb betartásáért. Koplalni akarnak? Oh kérem, csak tessék, a míg bírják, sőt akár tovább is!

*

Debrecen megszólalt. A városi közgyűlés elé indítványt terjesztettek Jánossy Zoltán ref. lelkész és társai, amelyben javasolják, hogy Debrecen város közönsége írjon fel a kormányhoz és az országgyűléshez a »Ne temere« kezdetű pápai decretum ellen és kívánja, hogy a »jus placeti« alkalmazásával a decretum érvénytelenítését és határozatát pártolás végett megküldje a társtörvényhatóságoknak is. Debrecen tehát megszólalt — s a világ nem dőlt össze. A szomszédban nem tudják, hogy a Ne temere decretumhoz Debrecen érdemes belső embereinek abszolút semmi közük s megszólalásuknál elteledkeztek a régi jó közmondásról, amely így kezdődik: Ha hallgattál volna . . .

A népoktatás fejlődése. Szekszárdról jelentik: Tihanyi Domokos tolnavármegyei kir. tanfelügyelő most terjesztette be a vármegye népoktatásáról szóló jelentését a közigazgatási bizottságnak, melyről az alispán elismeréssel emlékezett meg a közgyűlésen. Az alispán hangsúlyozta a tanfelügyelő eredményes működését, aki 14 évvel ezelőtt jött a vármegyébe. Ekkor ugyanis 235 népiskola volt a vármegyében, melyek közül 167-ben magyar, háromban szerb, hatvanháromban német-magyar és kettőben szerb-magyar volt a tannyelv, addig ma 244 népiskola van, melyek közül 240 ben kizárólag

magyar volt a tanítás nyelve és csak négyben szerb-magyar. Az összes tankötelesek száma 64.540. A vármegyében 6 polgári iskola van 33 tanerővel és 553 tanulóval. A hat ipariskolába 1053 tanuló jár. A gazdasági ismétlő iskolák száma 81. Tolnavármegyében 9 tanító kapott 2-200 korona személyi pótlékot, 105 tanító fizetésének 1-1000 koronára való kiegészítést pótlékra pedig 257 tanító 7680 korona államszolgálatot. A magyarosított Tolnavármegyében különösen az segíti elő, hogy a vármegye törvényhatósági bizottsága a millenáris évben 100.000 koronát adott a megyei magyarosító alapra, melynek kamatait minden évben a magyarosító tanítók, tanítónők és óvók között osztják szét és a magyar nyelvben a legszorgalmasabb tanítók is jutalomban részesülnek. Mikor lesz ilyen képe Biharmegye tanulóinak?

A hadügyi budget.

— Az osztrák delegációban. —

Az osztrák delegáció ma folytatta a hadügyi költségvetés tárgyalását. A nyilvános, teljes ülésen kevesen voltak, mert a legtöbb delegátus reggel kirándult Csepelre, hogy a löporgyárat megtekintsék. A közös miniszterek azonban mind jelen voltak.

Biankini interpellációi.

Az ülést reggel fél tíz órakor nyitotta meg lovag *Madeyski* elnök. A következő interpellációkat jelentették be:

Biankini a külügyminiszter a dalmát Florio családnak a görög-török háború idején elsülyedt Ovidio nevű hajójáért Törökországtól kért kárpótlás dolgában.

Biankini a közös pénzügyminiszterhez a Bosznia néhány vidékén fenyegető éhínség miatt;

Biankini a közös pénzügyminiszterhez a Trebisa-folyó szabályozása dolgában és a pénz-

ügyminiszterhez a Dalmácia és Bosznia-Hercegovina határok szabályozása iránt.

Schönaich az amnesztiáról.

Ezután *Schönaich* közös hadügyminiszter válaszul Biankini minapi interpellációjára az 1907. november 26-iki amnesztiára való jelentkezés határidejéről. A miniszter kifejti, hogy két évig jelentkezhetni a kegyelemért. Mivel gondoskodtak arról, hogy az amnesztiáról a legtávolabb vidékek kivándorlói is tudomást szerezzenek, ez a két évi határidő tökéletesen elég. A jelentkezési határidő újabb kiterjesztése, kivált arra való tekintettel, hogy a külföldön töltött idő is beszámít a szolgálati időbe, a katonai érdekek ellen való volna. Arra nincs anyagi fedezet, hogy a vagyontalan visszavándorlók költségeit az állam viselje. De nem s helyeselné ezt, mert ezzel jogosulatlan és meg nem érdemelt anyagi előnyökhöz jutnának éppen azok, akik megsértették a szolgálati kötelezettséget.

Csendélet a dragonyos ezredekben.

Schlegel delegátus a minap *Schöberl* Ferdinándnak, a 3. számú dragonyosezred kapitányának Gödel szakaszvezető által való brutális bántalmazásai dolgában interpellált. A miniszter elmondja, hogy a szakaszvezető csakugyan pofozta a dragonyost és 1904. év karácsonyán nem engedte maródi-vizitre, ami által később került orvosi kezelés alá. A dragonyost később mindenféle betegség címén szabadságolták s évi 72 korona rokkantségilyt biztosítottak számára. A rokkant katona kegydíjért fordult a királyhoz, de kérésével elutasították, mert 3000 korona értékű birtoka van. Göbel szakaszvezetőt degradálták s 4 hónapi szigorított börtönrre ítélték.

Stöcker delegátus Binder Alajos tisztiszolgának Braun Károly főhadnagy által való bántalmazása dolgában interpellál. A miniszter bejelenti, hogy a tisztiszolgát kártérítési kérésével polgári per útjára utasították.

hallgatnak, mint én, mozdulatlanul és sárga arcuk figyelve fordul az éjszakába . . . a szópókával meglököm, amelyik közelebb van és a pipára, meg a lámpára mutatok. Vajon mire gondolnak ők. Ezek a dördülések nekem szólnak, egyedül nekem.

Tsi és Kao ugy remeg, mint én. Ők is. A fiu újra hozzáfog a pipák elkészítéséhez. — A leány visszatér arcomhoz és tiszteletteljesen, mégis csók-formán érinti meg szempiláimat.

Csend kezd uralkodni mindenben, a lakáson, a városban, a folyamon. Az éj már mulik. Itt-ott megszólalnak a kakasok . . .

Nem volt semmi, nem volt lázadás, sem mérszárulás. Mindössze annyi, hogy egyszerre néhány puskalövés zavarta meg a Han-Kéon, a Han-Yank és On Tsang csendjét . . . Néhány puskalövés, ami megrengette szolgálmat, Kaot, meg Tsit . . . Elgondolkozom . . . Vajon tudták-e?

— Kao, you sabe, all European, that night, killed? (Kao, tudtad, hogy ma éjjel megölték az európaiakat?)

A pidiint beszéltem, ezt a chinai-angol-

francia-portugál keveréket, amely Peking külvárosaiiban otthonos.

A telet azonnal fölhangzott, élénken és biztosan.

— Yes! I sabe! (Igen tudtam.)

— You? Tsi, you sabe?

— Yes, I sabe.

Mind a ketten tudták. Finoman mosolyogtak.

Nagyon finoman. Oly finoman, hogy nem értettem. Nem törődöm vele és megkérdem:

— European no killed. Why? (Az európaiakat nem ölték meg. Miért?)

— No sabe! (Nem tudom.)

És a két elefántcsont-figura kimeresztette a szemét s kételkedő mozdulatokra vonta a száját. Nem tudták, miért és nagyon meg voltak lepődve. Csakugyan, ez véletlen, egészen véletlen, érthetetlen véletlen, hogy az éjjel nem ölték meg az európaiakat.

— Hát én? engem is megölték volna?

— Yes!

Egyszerre felelték. És azután mosolyogni kezdtek. Hogyne, engem is megölték volna!

Kétségtelenül! És miért gondolok én olyasmit, hogy engem nem ölték volna meg?

De hát ők, Kao, Tsi?

— You, Kao, Tsi, killed?

— No!

Hirtelen kacagni kezdtek. Az ő kínai maliciájukat bolondul mulatatta az én nyugati nyíltságom. Határozottan nem érttem egy szót sem az egészről. Ostoba vagyok a fejem bubjától a kisujjamig. Tsi nagylelkűen meg is magyarázta:

— You! European, killed! Chinese, no killed. (Te, európai: megölni! Na, chinai: nem megölni.)

Maga az egyszerűség! Igen, én ostoba vagyok a fejem bubjától a lábam ujjáig. Oly ostoba, hogy még azt is megkérdem:

— Itt ölték volna meg, elöttetek?

— Yes!

Még mindig kacagnak ragyogó fogukkal. Különbösen rosszindulat nélkül. Jókedvből kacagnak. Nem haragszom. Bizonyára megfoghatatlan a naivságom.

Roppant nagy pipából füstölök. És minden újabb füstgomolyból a véres vízió mered elém: levágott fejem, amely »téglán vonaglik; di-

Gerstenbrein Tamás és Társa

szobrász és kőfaragó mester Nagyvárad, Rákóczi-út 55. (Üdösi fatelep).

Ajánlja nagy raktárát: Saját készítményű márvány, gránit, syenit, labrador Siremlékekben. Elvállal minden e szakmába vágó munkát, ugyszintén régi sirtoltok s sirtövek renoválását a legolcsóbb árak mellett.

Első erdélyi géperőre berendezett kőfaragóműhely és sirtökgár.

Kolozsvár, Dézma-utca 21. sz.

Közponri iroda Nagyszében Fleischer u. 17.

Flótkelepek:

Déva. Kolozsvár. Bánpatak

A bünvádi eljárás.

Stanek delegátusnak a katonai bünvádi eljárás iránt beadott interpellációjára elmondja a miniszter, hogy a kész javaslatot még 1906-ban átdolgozta a két állam kormányával. De egyik sem foglalt benne eddig állást. A javaslatot a parlamentek elé nem a hadügyminiszter, hanem a két kormány nyújthatja be. Azt a kívánságot hogy a tárgyalások nyilvánosságát nyomban rendeljék el, azért nem teljesíthetni, mert ezt csak törvényhozási uton lehetne megcsinálni, erről pedig most nem lehet szó. A hadvezetőség ilyen részletes reformmal különben sem állhat most elő. A katonai bünvádi eljárás revíziójának a modern jog minden elvét alkalmazni akarják.

A delegáció háza.

Dobernig delegátus az osztrák delegáció házána kérdését hozza szóba. 1889-ben indítványozta gróf Coronini, hogy építsen az osztrák delegáció házat, mert méltatlan dolog, hogy szállodában tartson üléseket. 1896-ban ülésezett először a delegáció saját házába. S azóta nem szűnik meg a hiányok miatt a panasz. A fűtés és szellőztetés hiánya miatt minden delegátus meghűlt eddig is. A foyerben az ülések alatt nem tartózkodhatni. A posta rémes. A telefonnak nincs tülkéje. Az iroda szűk. A bizottsági szobák elégtelenek. A gyorsírók hivatala olyan, hogy önfeláldozással gyakorolhatják csak nehéz mesterségüket. A sajtó képviselőinek nincs külön szobájuk az épületben. A gyorsírási feljegyzéseken kívül csak a góthai almanach van meg a könyvtárban, ami az általános választói jog idején furcsa állapot. Kéri az elnököt, hogy ezeken az állapotokon segítsen.

Az elnök; Mindent meg fog tenni, hogy a hiányokon, melyeket ő is konstatait, segítsenek. De ez alkalommal azt a kérést intézi a dele-

ribbe-darabba vagdalt testem az utcán és a fehér falakon vörös foltok és Kao és Tsi, akik végignézik ezt és kacagnak . . .

— Kao! Tsi! Nem szeretnek engem? Nem vagyok én jó ur?

A csinosan festett ajkakon egyszerre elhal a kacagás. Csodálkozás látszik a ferde szemekben, amelyek oly nyíltan merednek rám, hogy olvashatnék bennük. Hó! Mit mondtam? Hát Európában szokás az, ilyesmivel nyugtalanítani egy szolgálta érzelmeit?

Nem feleltek. Ismételten:

— Jó ur vagyok én?

A leány erre elhatározza magát. Először kerülgeti:

— Yes! I love You! You belong good master! (Igen, én szeretem önt. Ön nagyon jó ur.)

A pillámat rendezgeti. Ismételi:

— Good master! Very good! (Jó ur! Nagyon jó!)

Es egyszerre szájamra szorítja vakmerő száját. Majd hozzászorítja és hosszasan édesen megcsókolja . . .

Ez a csók talán nem olyan, mintha hazudnék.

Ez a csók nem hazudik.

Hát akkor?

Akkor én nem értem. Nem értem. Nem értem.

Claude Farrere.

gáció tagjaihoz, segítsék abban a törekvésében, hogy holnap a delegáció befejezhesse munkáját és fogják rövidre beszédeiket. (Helyeslés.)

A hadügyi költségvetés.

Ezután áttértek a napirendre. Eisterer volt az első szónok. Csatlakozik Axmannak a legénységi zsold emelése dolgában beadott indítványához. Kéri, hogy a honvédségi gyakorlatok is csak 13 napig tartsanak.

Sisteric a laibachi eseményekről beszél.

Bomba különösen a mezőgazdák kívánságait sorolja fel.

Stöckler a két éves szolgálatot sürgeti meg hosszabb beszédében.

Dobernig elfogadja a hadügyi költségvetést.

A delegátusok kirándulása.

A delegátusok tagjai ma délelőtt ellátogattak Csepel szigetére a Weisz Manfréd hengerműveinek és löszgyárainak megtekintésére. Kora reggel nagy közönség gyülekezett a Petőfiterén, ahonnan a Magyar Folyam- és Tengerhajózási Részvénytársaság szépen fellobogózott külön hajóján indult el a fényes társaság. A közös hadügyminisztérium részéről ott voltak: Krobotin Sándor lovag és Hoffmann Hugó altábornagyok a szakelőadók egész sorával. A hajón Wahl Oszkár lovag igazgató, a Weisz Manfréd cég társfőnöke üdvözölte a vendégeket.

Délelőtti fél kilenc órakor indult el a hajó. A magyar delegáció tagjai, Zichy Tivadar gróf elnökkel és Barabás Béla alelnökkel élükön csaknem teljes számban megjelentek, míg az osztrák delegáció részéről, amely ma még teljes ülést tart, csak néhány delegátus jelenhetett meg. Ott voltak azonkívül Bolgár Ferenc honvédelmi államtitkár, Hosszu Vazul püspök, Chorin Ferenc, Lánczy Leo és Hatvany-Deutsch Sándor főrendiházi tagok. A Leányfalu-hajó délelőtti kilenc óra után kötött ki Csepel szigetére, ahol Weisz Manfréd rövid beszéddel üdvözölte a delegátusokat, a melyre Zichy Tivadar gróf elnök szíves köszönettel válaszolt. A szigeten a cs. és kir. 6. gyalogezredből alakított hadiszázad várta az érkezőket, amelynek parancsnoka Krobotin altábornagynak tette meg a katonai jelentést. A szigeten ekkor már ott volt Jekelfalussy Lajos honvédelmi miniszter, aki már kora reggeli órában külön alkalmatossággal érkezett oda. A gyárépületek előtt a 3. számú bosnyák-hercegovinai gyalogezrednek egy gépjegyverosztálya állott.

A vendégek mindenekelőtt egy teljes üzemben lévő régi rendszerű tábori sütődét, valamint egy Weisz rendszerű mozgó tábori konyhát tekintettek meg. Mind a kettőt működésben mutatták be. Azután megtekintették az egész kiterjedt gyártelepet, a mely négyezer munkást foglalkoztat. Különös érdeklődést keltett a fegyver és tüzérségi löszér gyártása a nyersanyagtól kezdve a löporos töltényekig. Ezután a lőtérre ment a társaság, amelynek körében itt már Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter és Szerényi József államtitkár is megjelentek, akik automobilon jöttek. Itt párhuzamos lögyakorlatokat tettek normális gya-

logsági löszérrel és e számos külföldi államban már bevezetett hegyes lövedékekkel, amely utóbbiak néhány száz méterre átütötték a modern tábori ágyuk védő lemezeit, amelyekről a Mannlicher lövedékek lepattantak.

A lőtér közelében ez alatt a 250 emberből álló hadiszázad ebédet főzött a régi rendszer szerint. A hosszú főzőárkok mentén lebegő gőzpára messziről elárulta a csapat hollétét és noha Krobotin altábornagy rögtön érkezésekor parancsot adott a főzésre, három óra sem volt elegendő arra, hogy az ebédet megfőzzék. Másként a közelben levő tábori mozgókonyha, egy két ló által vont, mozgékony kis próbajárműre alkalmazott konyha, amely kitűnően ízlett is. Az új rendszer előnye szembezőkö. Ezzel menetközben naponta háromszor és többször is gyorsan el lehet készíteni az ételt, úgy hogy legénység mindig pontosan élelmezhető; azonban nem kénytelen a menetéltől fáradt katona előbb főzőárkot ásni. A legutóbbi háborúk tapasztalata megmutatta, hogy ilyenkor a legtöbb katona a kimerültség következtében inkább aludni tért, anélkül, hogy evett volna.

Szóba került, hogy az új tábori mozgókonyha e rendkívüli előnyeire való tekintettel méltán sürgették úgy a magyar, mint az osztrák delegációban egyes bizottsági tagok a hadügyminisztert, hogy e konyhákat gyorsabb tempóban szerezze be. Visszatérőben a társaság megtekintette a tábori mozgó sütődéket is, amelyek ekkor már sok ezer adag friss kenyeret sütöttek volt meg, míg a régi tábori sütődéknek még felállításával sem lehetett ezen idő alatt elkészíteni. Ugy gróf Zichy Tivadar elnök, valamint a delegációnak katonai kérdésekkel tüzetesebben foglalkozó tagjai bámulattal adóztak ezen újításoknak.

A szakszerű felvilágosításokat Krobotin altábornagy adta meg a delegátusoknak, akiknek a cég egyes vezetőisztviselői is érdekes magyarázatokkal szolgáltak.

Küldöttség Boszniából és Hercegovinából.

Dr. Dimitrievics Lázár vezetése alatt egy tizennyolc tagból álló küldöttség érkezett Budapestre Boszniából és Hercegovinából, mely az ottani néppártnak különféle elemeit képviseli. Van köztük három pap, egy tanító, egy kereskedő, két kézműves és tiz földművelő. A bosnyák-hercegovinai szerbek hódolatukat óhajtják tolmácsolni a királynál, ki e küldöttséget — mint értesülünk — ma délelőtt fogadja.

A balkáni események.

Izvolzski a cárnál.

Berlin, október 30.

A »Berliner Tagblatt« jelenti Pétervárról: Izvolzsky külügyminiszter a tegnapi nap folyamán Peterhofban kihallgatáson jelent meg a cárnál, hogy neki utazásának az eredményéről jelentést tegyen. Tegnapelőtt Izvolzski gróf Berchtold osztrák-magyar nagykövettel érteke-

Haas Fülöp és Fiai

cs. kir. szab. szőnyeg és butorszövetgyárosok
m. kir. udvari szállítók
NAGYVÁRAD, RAKÓCZI-ÚT (Rimanóczy-palota).

A nagyérdemű vevőközönség szíves figyelmébe ajánljuk most érkezett szőnyegek butorszövetek, ablakvédők, utazótakarók, függönyök, asztalterítők, storkat, valódi keleti szőnyegek, perzsa-, indus- és smyrna minőségben.

Nagy választékban vannak raktárunkon a Haas-féle Agra és csomózott szőnyegek, melyek a legjobbaknak vannak elismerve. Varrott paplanokban, gyapjutakarókban, lópokrócokban nagy raktár. Mérsékelt szabott árak!

zett annak a kihallgatásnak az elhalasztásaügyében, amelyet a nagykövet a cártól kért.

Pétervár, október 30.

Hire jár, hogy Izvolszki a cártól újra megkapta az engedélyt arra, hogy a birodalmi dumában beszélhessen, de Izvolszki a külföldi politikai körutazására vonatkozó nyilatkozatait a dumában nem nyílt, hanem titkos ülésben fogja elmondani.

A helyzet Törökországban.

Berlin, október 30.

A Berl. Tagbl. jelenti Konstantinápolyból: A lapoknak az a jelentése, hogy a német nagykövet újból megkísérlette, hogy Ausztria-Magyarország és Törökország közt rövidesen közvetítsen, téves. Németország legfeljebb csak a legmelegebben ajánlhatja Törökországnak, hogy egyezzen meg Ausztria-Magyarországgal, hogy ezen a konferencia újbóli összeülését gyorsan és biztosan lehetővé tegye. A német nagykövet tehát, ha eljár a portánál, alighanem csak ebben az értelemben nyilatkozik.

Majna-Frankfurt, okt. 30.

A Frakfurter Zeitungnak jelenti Szófiából: A porta tegnap hivatalosan tudatta itteni illetékes helyen, hogy kész Bulgáriával közvetlen tárgyalásokba lépni. A minisztertanács valószínűleg már ma fog tanácskozni a bolgár delegátusok kiküldéséről.

A bankrablók a rendőrségen.

Tegnap, hogy behozták a pénzt, még Antosievics hallgatta ki dr. Nagy Károly rendőrkapitány, azután tekintettel a két rabló nagy kimerültségére, a már előkészített fényképezést mára halasztották s Paskovskit elhelyezték az 1. számú, Antosievicset a 3. számú cellába.

Itt rendszerint a jobb, tehát uri fajta foglyok jutnak rövid szálláshoz. Amikor a két bankrabló látta, tapasztalta, milyen előzékeny bánáskorban vannak, a tek. rendőrség valóságos szerencséjeinek tartja, hogy uri személyüket elszállíthatja, megnyugodtak és mindketten az éjszakát jól átaludták.

Hol van az 1300 korona?

A pénzből, amely megkerült, 1300 korona hiányzik. Antosievics is, Paskovskit is határozottan tegadják, hogy a pénzből többet elvettek volna, mint amennyit már jegyzőkönyvbe mondtak. Az 1300 korona tehát vagy elszóródott, vagy a bankban a rovincsolásnál követtek el számitási hibát.

Antosievicsen azonban egészen új fehérenemű van, melyről ő azt állítja, hogy már régebben vásárolta. A két ember részánta magát a vakmerő rablásra, pedig abban a hiszemben voltak, hogy itten oroszországi mértékkel mérik a büntetést, felakasztják, vagy valami nagy Szibériába deportálják őket: életfogytiglani kényszermunkára.

Amikor megtudták, hogy aránylag csak enyhe büntetés vár rájuk, felvidultak, de azért még mindig hazudoznak, hogy a büntetést enyhítették.

Ilyen hazugság lesz az is, hogy Antosievics már régebben vette a fehéreneműt.

Megtalálták a revolvereket, töröket.

A detektívek még tovább kutattak tegnap és egy fatövébe elásva megtalálták a három revolvert és a töröket.

A tör beretvaéles és tühegyes, a pisztolyok pedig legújabb szerkezetű Browning-pisztolyok, melyek meg voltak töltve. Nem igaz tehát, amit Antosievics mondott, hogy töltetlen Browningokkal rémitgették a bankban lévőket. Azonkívül a pisztolyok mellett 63 darab éles töltényt találtak a detektívek.

Ki az érdem.

A rendőrségnek van egy nyomozási rendelete, mely szerint a nyomozó közhatalmát, tekintet nélkül a gyanúra, hogy a büntetett megszökött, nyomban minden körülmények között vasúti, csendőri stb. hatóságokhoz közzé kell tenni.

A tegnapi délután és éjszakán a nyomozó Tóth János rendőrkapitány feladatát látta, amint ezt már említettük, a rendőrkapitány ennek a feladatnak pártján érvel, gyorsasággal és körültekintéssel tett eleget, úgy, hogy a tettesek hosszabb szökése teljesen lehetetlen volt.

Igaz, a véletlen is közre játszott, amely azt akarta, hogy a csendőrmester Besnyőn meglássa a két kecsutast, de az, hogy ezek az emberek nem mochtak tovább, mégis csak Tóth János rendőrkapitány, a központi ügyelet és dr. Nagy Karoly rendőrfogalmazó érdeme.

Ezt az érdemet a csendőrmesternek tulajdonítják sokan, de önmagának tulajdonítja ma Farkas József máv. kalauz, aki levelet írt ma a főkapitányának és követeli magának a kitűzött díjat.

A levélben elmondja, hogy ő Kis-Ternyén végigvizsgálta a jegyeket és mikor Paskovskya talált, attól megkérdezte, hová akar utazni, mikor az megmondta, azt felelte neki, hogy a jegy rossz, ki kell cserélni mással. Értesítette erről Vermes Tódort, a kis-ternyei állomásfőnököt, ketten szállították le a vonatról Paskovskyt és átadták a csendőröknek.

A reggeli kihallgatáson.

Szokás szerint tegnap reggel a második emeleti rabfelvételi irodába vezették a két bankrablót reggeli kihallgatásra. Tóth János rendőrkapitány, miután magyarul nem akarnak beszélni, oroszul beszélt velük. Ugyanazokat mondták, miket már tegnap. Csak abban tér el vallomásuk, hogy mindegyik a másiknak tulajdonítja a bankrablás ötletét.

Ezután ujjlenyomatokat vettek róluk és mindketőt lefotografálták. Még ma átszállítják őket az ügyészséghez.

UJDONSÁGOK.

Kettős ünnep Ujvároson.

A nagyváradi—ujvárosi Szent László-templomban, már hónapok óta nem tartottak istentiszteletet, mivel a régi templom belsejét renoválták, s teljesen újra festették. Dr. Fraknói Vilmos c. püspök saját költségén néhány remek freskóval díszítette a templomot, melyeket Tury Gyula, hírneves festőművész készített, míg a nagyváradi lat. szert. káptalan, mint kegyur az egész templomot remekül kifestette Novák István budapesti dekoratív festővel. A költségek a katedrál üvegéből készült ujablakokat is beszámítva, 20,000 koronára rugnak.

A teljesen új díszben pompázó templomot vasárnap, november hó 1-sején adják át újból a hívek lelki épülésére. Vasárnap reggel 8 órakor szent mise lesz a Szent László-templomban, amely után körmenet vonul ki a Rulikovszky-temetőbe, ahol végbemegy a néhai Steinberger Ferenc sírboltja felett épített temető kápolna megáldása. Dr. Karsch Lollion apátkanonok vezeti a körmenetet, s a kápolna megáldása után az első szent misét ő mondja az új kápolnában, s alkalmi beszédet tart.

A kápolna megáldásának szertartása alkalmából a tanügyi körök is kegyelettel adóznak Steinberger Ferenc emlékének; a kir. kath. tanítóképző növendékei, valamint a tanítók énekkara több egyházi darabot adnak elő.

E kegyeletes ünnepélyen dr. Szentgyörgyi József Károly képviseli az Orsz. Kath. tan-

ügyi tanácsot, melynek a megboldogult elnöke volt.

Este 5 órakor a körmenet, halottak estéje alkalmából, a Szent László-templomból, a Rulikovszky temetőbe az új kápolnához vonul, ahol litánia lesz.

Vasárnaptól kezdve a Szent László-templomban a régi rendszerint lesznek naponként a szentmisék és más ájtatosságok.

Csak egy virágszálat!

Halottak estéjén a temetők kapuin gyűjtőperselyeket helyezünk el azon kérő szavakkal, hogy:

»Adakozzunk a városi szegény tüdőbetegek részére.«

Halottak napján fordulunk a közönség nemese szívéhez; azon a napon, amidőn kegyelet nyilatkozik meg az elhunyt hozzátartozók emléke fölé; azon a napon, amidőn fájdalom érzése fogja el a szíveket, látván a sírok előtt a kérelhetetlen enyészetnek romboló pusztításait, amely szívtelenül, lelketlenül szakítja széjjel a leggyöngédebb érzelmeket.

A tüdőbetegség ellen az emberiség felvette a küzdelmet és enyhíteni törekszik ezen betegségnek nemzetirtó pusztításait.

Ki tudná megmondani, hány sir állana üresen, hány szem maradna szárazon, hány munkás-kéz, szerető anya és gyermek maradt volna életben, hány családban élne tovább a boldogság, ha ezen gyilkos betegség ellen a segítség kellő időben érkezik és a pusztító kór rombolásai megakadályoztatnak.

Az igaz kegyelet, az őszinte emberszeretet nyilvánul meg abban, ha szegény beteg embertársainkon segítünk és megmentjük őket hozzátartozóinknak.

Bizalommal fordulok Nagyvárad város közönségéhez és felkérem, hogy a városi szegény tüdőbetegek segélyezésére irányuló humánus törekvéseinket kegyes adományaival támogatni és előmozdítani sziveskedjék.

Nagyvárad, 1908. október hó 25.

Rimler Károly
polgármester.

Tisztelettel kérjük olvasóinkat, kiknek előfizetésük lejárt, — sziveskedjenek az előfizetés megújításáról idejekorán gondoskodni, hogy a lap további küldése akadályba ne ütközzék.

* **Halottak estéje.** A kegyelet adóját leróni ez évben is kivonul a jogakadémia ifjúsága, a nagyok emlék tábláihoz s az elhunyt jogakadémiai tanárok és joghallgatók hantjaihoz. Vasárnap délután 4 órakor az akadémián gyülekezve először Szigligeti Ede emléktáblájához vonul az akadémiái polgárság, hol Gerő Gusztáv II. é. j. h. mond beszédet, majd Szigligeti Dezsőéhez, hol Celláth Árpád IV. é. j. h., Nagy Sándor-ház előtt pedig Véssey Kálmán I. j. h. fog szónokolni. Ezután felvonul az ifjúság fáklyák kíséretében a Rulikovszky sírházhoz, hol Sebestyén Gyula IV. é. j., ezután a Szacs-vay-szoborhoz, hol Liszkay Kálmán I. é. j. h. fognak beszédeket mondani. Ezután az olasz-i temetőbe megy át, s ott a következők róják le a kegyelet adóját az elhunyt tanárok és collegák sírjánál: Vass Árpád III., Sebestyén Gyula IV., Pató Sándor I., Gerő Gusztáv, Liszkay Kálmán I. és Véssey Kálmán I. éves joghallgatók.

* **Gyűlések a városházán.** A jövő héten ismét egymást érik a gyűlések a városházán. November 4-én, szerdán délután 4 órakor a tisztai nyugdíjbizottság tart ülést. — Csütörtökön, november 5-én délután 3 órakor a közigazgatási bizottság tartja rendes havi ülését. — Pénteken, november 6-án délután 3 órakor a bíráló választmány ülésén a jövő évi virilisek névjegyzéke ellen beadott nyolc felebbzés felett határoz.

* **A vízvezeték őrizete.** Már napokkal ezelőtt közölték a lapok, hogy a vízvezetéki telep őrizetére három új rendőri állás szervezését kéri a főkapitány. Gerő Ármán főkapitány tegnap adta be erre vonatkozó előterjesztését, amelyben rámutat, hogy a vízvezetéki telep állandó őrizete szükséges, de a rendőrség létszámából az erre szükséges rendőrokat nem adhatja. Ezért javasolja, hogy a vízvezetéki telep állandó, 4—4 óránként felváltandó őrzésére négy II. oszt. rendőri állást szervezzen a város.

* **Horn István főbelötte magát.** Budapestről jelentik, hogy Horn István az Orsz. Ipar. és Hitelbank pénztárosa a függetlenségi párt kör Almosi-téri helyiségében tegnap főbelötte magát. A Rókusba szállították, hol haldoklik. Tettének oka Zádor azon feljelentése, hogy több ezer koronát elikkasztott.

* **Az eltűnt 2000 koronás ügy.** A rendőrség iparügyosztályánál elveszett 2000 koronás takarékpénztári könyv és az eltűnt akták ügye foglalkoztatta tegnap is a rendőrséget. Gerő Ármán főkapitány referálta az ügyet a polgármesternek, aki Giraud Arpád alkapitányt állásától felfüggesztette. Mint értesülünk, tekintettel az ügyosztály felhalmozódott óriási restanciára s hogy ezen ügyosztályban teljes read hozassék, az ügyosztály vezetésére magasabb rangú tisztviselőt alkalmaznak ideiglenesen. Az ügyosztály vezetésével, éppen ezen okokból Juricskay Barna tb. tanácsnokot, II. aljegyzőt bizta meg a főispán. Az ügy újabb fejleményeiről a rendőri sajtóiroda a következő jelentést adta ki: Fülöp Izák a tegnapi nap folyamán történt kihallgatása alkalmával még mindig ragaszkodik tegnapi vallomásához. A Róth Róza kihallgatása iránt Tasnádra küldött sürgőre válasz még nem érkezett. A főkapitány előterjesztésére Giraud Arpád r. alkapitányt a polgármester mai napon felfüggesztette állásától s egyidejűleg előterjesztést tett a főispánnak a felfüggesztett r. alkapitány helyettesítése iránt. Giraud Arpád r. alkapitány a tegnapi napon egy 2000 koronás betétkönyvet szolgáltatott be Eleméry Ferenc tb. r. főkapitány kezéhez, az eltűnt betéti könyv révén keletkezett kárösszeg biztosítására, azon kijelentéssel, hogy ártatlannak érzi magát és kéri az igazi bűnös után való erélyes nyomozást.

* **A munkaszünet felfüggesztése november 1-re.** Az idén november 1-re vasárnapra esik. Tekintettel arra, hogy ezen napon áldoznak kegyelettel a halottak emléke iránt a temetőben, a kereskedelmi miniszter körrendeletben a virágok, koszorúk, gyertyák, mécsek, sírok disztítésére szolgáló tárgyak elárúsítására és a sírok disztítésével járó munkák végzésére november 1-re a vasárnapi munkaszünetet felfüggesztette.

* **Az adók összeírása.** Lukács Ödön városi tanácsnok megtette az intézkedéseket a jövő évi adók összeírása iránt. Az összeírással a következő tisztviselők bízták meg: I. kerü-

let (Olaszi) Erdélyi Bernát számtiszt, Ábrahám Jakab becstis; II. kerület (Ujváros Külváros) Altnöder Vince számtiszt, Papp Demeter havidijas; III. kerület (Váralja-Velence-Csillagváros) Garay Géza és Csáky József számtisztek. Az adóösszeírást november 9-én kezdik meg.

* **Állami mértékhitelítő hivatal.** Nagyváradon. A mértékekről, ezek használatáról és ellenőrzéséről szóló törvény értelmében az ország területén állami mértékhitelítő hivatalok állítandók fel s ezek besztását, székhelyét és működési körét a kereskedelmi miniszter állapítja meg. A miniszter most adta ki rendeletét, amelylyel a székhelyeket megállapítja. A rendelet szerint Nagyváradon is felállítják az állami mértékhitelítő hivatalt, Bihar megye és Nagyvárad területére kiterjedő hatáskörrel.

* **Összeégette a lőpor.** Beébből írja tudósítók hogy Botlej községben iszonyuan összeégett egy gyermek a puskaportól. A közeli ipartelepen a munkások nagyon könnyelműen bántak a puskaporttal. Így jutott pár marékka ebből a veszedelmes portékából Pelle János gyermek kezébe, aki azt tarisznyájába helyezte el. A fiú több társával kiment a tanyára s tüzet raktak. Véletlenül egy szikra meggyújtotta a tarisnyát s a puskapor felrobant. A gyermek oldalát és derekát a lőpor tüze borzalmasan összeégette. Súlyos sérüléssel besztították a kórházba.

* **A dohánytermés beváltása.** A földművelésügyi miniszter intézkedett az 1908. évi dohánytermés beváltására nézve. Bihar megye északi és északnyugati járásában nagyobb dohánytermő vidékek vannak s ezeket különösen érdekli a miniszter intézkedése. Az idői dohánytermés beváltására nézve akként intézkedett a miniszter, hogy a nagyléti dohánybevéltő hivatalnál 1909. évi január 4-től február 29-ig, az érmihályfalvai dohánybevéltő hivatalnál pedig január 2-től február 26-ig váltják be a termelt dohányt. Tervebe volt véve, hogy a termelő gazdák érdekeinek védelmére a bihar megyei gazdasági egyesület küld ki bizalmi férfiakat, azonban ez felesleges, mert a beváltáshoz az országos gazdaságvétség küld ki bizalmi férfiakat a gazdák érdekében.

* **Három csárda a város végén.** A pénzügyigazgatóság átirata folytán felmerült a kérdés, hogy a Nagyvárad határában, külterületen lévő három régi csárda: a Bihar-Hágó-csárda, a Wolff-csárda és az Aradi-ut mentén levő káptalani csárdára vonatkozólag fennálló, de már egyidő óta ugy sem gyakorolt korlátlan italmérési jog továbbra is fennhagyassék, vagy töröltessék s e helyett a város belterületén szaporíttassék hárommal a korlátlan italmérések száma. Gerő Ármán főkapitány javasolja, hogy ezekre a csárdákra már nincs szükség s főleg a város közbiztonsága érdekében kívánatos, hogy ezekre nézve a korlátlan italmérési jog végleg töröltessék. De még arról is gondoskodni kellene, hogy egyáltalán ne legyenek ezek a helyek a közveszélyes elemek buvóhelyei.

* **A kamara teljes ülése.** A nagyvárad kereskedelmi és iprkamara szerdán, november hó 4-én délután félhárom órakor saját helyiségében teljes ülést tart, amelyen fontos, az ipart és kereskedelmet közlelő ügyeket tárgyalnak.

* **A fősorozás előkészítése.** A honvédelmi miniszter leiratot intézett Biharvármegyéhez, a jövő évi fősorozás előmunkálatai tárgyában. A miniszter közli leiratában, hogy tekintettel arra, miszerint Kocsuba, Gurány, Petrósz és Szudrics községek a belényesi járásból a vaskóhi járásba helyeztetek át, a nevezett községből ujoncozásra kerülő ifjak a vaskóhi sorozó-bizottság által vizsgálatnak meg.

* **Délelőtti hangverseny.** A háziered zenéje vazárnap, f. évi november 1-én délelőtti szolgálattal eltolgálva lévén, a »Pannonia« éttermek törekvő tulajdonosa máris intézkedett, hogy ezen a napon délelőtti az ő kedves vendégei mégis kellemes szórakozást találjanak, mert Bura Károly, a közkedvelt primás és elsőrendű zenekara fog vasárnap délelőtti a »Pannonia« éttermekben hangversenyt tartani. Bura Károly zenéje kárpótolni fogja a Pannoniát látogató közönséget az elmaradt katonai hangversenyért. Este pedig szintén ő játszik a télikertben. A dus műsorban a klasszikus zene is képviselve van.

* **Megdézsmálták a hordókat.** Gróf Stubenberg József székelyhídi r. tábornok nagymennyiségű ujbort helyzetett el a székelyhídi vasutállomáson, hogy azokat elszállítsák. Vértessy Sándor és Tudoszi Lajos, a grófi uradalom cselédje azonban nagyon megdézsmálták a boroshordókat, mire észrevették és elfogták őket. A két cselédnek még több társa is volt, akikkel együtt náddal és lopóval sok bort kiszedtek a hordókból. Most a csendőrségnél elmélkednek az idej bortermés minősége felett.

* **A féláru jegyes igazolványok váltása.** Az állami és törvényhatósági tisztviselők, továbbá az állami és törvényhatósági nyugdíjasok féláru vasuti jegy váltására jogosító arcképes évi igazolványai a jövő 1909-ik évre lejáró érvényesítés végett a magyar kir. államvasutak igazgatóságához (Budapest, VI. ker., Andrásy-ut 73.) már folyó évi október hó 15-től kezdve beküldhetők, legkésőbb azonban december hó 31-éig okvetlenül beküldendők. Azoknak az igényjogosultaknak, kiknek a folyó évben arcképes évi igazolványuk még nem volt, a jövő 1909-ik évre azonban ilyen igazolványt maguk részére szerezni kívánának, az igazolvány kiállítását ugyancsak a fent jelzett időben kell kérelmezniük. Különösen figyelmeztetjük az érdekelteket, hogy az igazolványok érvényesítéséért és az újak kiállításáért járó 1 korona kezelési illeték m. kir. postabélyegeken rovandó le. A postabélyegek a betérjesztendő névjegyzékre vagy kérvényre ragasztandók fel. Kézpénz vagy okmánybélyeg kezelési illeték fejében nem ragasztatik fel. Ez alkalommal a nyugdíjasokat arra is figyelmeztetjük, hogy a tolyamodványon a lekhelyükre illetékes közigazgatási hatóság által igazoltatni kötelesek azt, hogy semmiféle díjazott tisztséget vagy fizetéssel járó hivatalt nem viselnek. Budapest, 1908. szeptember hó 24. A magyar királyi államvasutak igazgatósága.

* **Mozgófényképek a Korona-kávéházban.** Ma szombat, vasárnap és hétfőn a következő képek lesznek bemutatva: 1. Banditák. 2. Friss levegőt minden áron. 3. Tengerész szerelme. 4. A megtért halála. 5. Fokozatos furlang. 6. Pali tanonc évei. 7. Szicília vidéke. 8. Bolgár fejedelem Budapestre érkezése. 9. Fa ember. — Kezdeté este 9 órakor. Szives pártfogást kér kiváló tisztelettel: Klein Lajos kávé.

* **Erdős és Grünfeld-cégnél Bémer-tér Poynár-palota.** Megérkeztek az őszi kosztüm-, kelme és blouz selyem ujdonságok, valamint az őszi felöltők. Kosztümök és felöltők jutányos árban készülnek. Rendelt fehérmű ke-lengyék mindenkor megtekinthetők.

* **Nagy művészi előadás a Nemzeti-éttermében (Kert utca).** Szombaton és a következő napokon elsőrangú és kiváló művészekből és művésznőkből álló társaság által rendezett előadások fognak tartatni. Közreműködnek: *The Two Charleis*, angol zene exentrikusok. *Les 3 Morgé*, mű tornászok. *Carles*, ének és kuplé-király, ki igen népszerű ismerősünk még a Vilson cirkuszban. *Annie*, szenzációt keltő Cake Walk táncosnő. *La Belle Bogdán*, elsőrangú sodronyművésznő stb. — Az előadások mozgófényképekkel lesznek, mint rendszeren egybekötte szabad bemenettel. Szives látogatásért eszedezik az igazgatóság.

* **Wéber Testvérek Kabát, Alj és Blous különlegességei nagy választékban megérkeztek. Telefon 684.**

* Borsalino őszi kalap ujdonságai Reichard áruházába megérkeztek.

SZÍNHÁZ.

Heti műsor:

Szombat: Jó parthie.
Vasárnap délután: Rab Mátyás.
este: Ocskay brigadéros.

Ünnepi előadások. Vasárnap délután fél helyárrakkal a Rab Mátyás kerül színre fényes díszletezéssel. A színház operett személyzetének java játszik benne. Este Herczeg Ferencnek, a nagy magyar színpadi szerzőnek leghíresebb történeti színjátéka, a páratlan sikerű Ocskay brigadéros kerül színre a drámai együttes legjobb művészeivel. Herczeg poétikus alkotását Somogyi Károly emlékére adják elő és az igazgatóság a legnagyobb ambícióval készül erre az ünnepi előadásra.

TÁVIRATOK.

Angol—Török véd és dacsövetség.

London, október 30. Angolország Törökországgal véd és dacsövetségre lépett, melynek alapján Anglia biztosítja Törökország területi épségben való maradását.

Törökök a keresztények ellen.

Konstantinápoly, okt. 30. A tegnapi nap folyamán városszerte a mohamedánok plakátokon felszólítják hitsorsosaikat, hogy gyilkolják le a keresztényeket. A plakátokon az állt, hogy a keresztények megakarják támadni a mecseteket, hogy leöldössék a mohamedán vallásukat s ezért le kell gyilkolni az átkos nyugati tajzatot. A rendőrség letartóztatta azt az embert, ki a plakátokat felragasztotta.

Anglia és az annexió.

London, október 30. Minden alapot nélkülöz az a hír, hogy Gozof angol nagykövet utasítást kapott volna a kormánytól, hogy közölje királyunkkal azt, hogy Anglia semminemű akadályt nem gördít az annektálás elé.

Igazságszolgáltatás.

Gyilkos szurás.

— Esküdszéki tárgyalás. —

1. nap.

1908. május havában, áldozócsüdtörtök napján történt, hogy a falubeli legények Szalárd községben Stein Izidor korcsmájába poharazni mentek. Idogálás közben a legények között szóváltás fejlődött ki s ez csakhamar verekedéssé fajult. Két pártra szakadtak a legények s dulakodás közben Elek Sándort lefogta Sipos Lajos, miközben Buzgó János Elekot hasbaszurta késével. A szerencsétlen legény még az nap belső vérzés következtében meghalt.

A fenti bűn miatt került tegnap a vádlottak szomorú padjára Buzgó János és Sipos Lajos. Az előbbi halált okozó súlyos testi sértés, a másik pedig bűnsegédkezés miatt.

Az esküdszék, kinek elnöke Korn Lajos, ügyész pedig dr. Valtay volt késő estig tárgyalt ez ügyben. Dr. Várady Ödön mint az elsőrendű vádlott, dr. Medvigy Gábor pedig mint a másodrendű vádlott védője hatásos beszédükben hathatósan védték felüket. Majd a kérdések megállapítása után dr. Várady indítványára azokhoz egy új kiegészítő kérdést csatoltak. Az esküdtek holnap délelőtt hirdetik ki verdiktjüket.

REGÉNYCSARNOK.

A P É N Z.

Irtá: C. V.

(Folytatás.)

40

XXXII.

Aranka menyasszony.

Reggelre virradólag a tivornyázók haza takarodtak, Varga János egy széken aludt el s aludt késő estig. Midőn kábult fővel fölébredt s emlékében fölmerült a tegnapi nap borzalmával, lelkifurdalást érzett, hogy ingerült dühében oly durva emberelenséggel bánt el Borcsával s meg nem elégelve, hogy házatól kitalt, szétfőpte ruháit s pillengére tette emlékeit, lealacsonyította s porba tiporta önmaga tivornya közben.

A mit csökeve, térfihoz nem illő, rut tett volt s ily méltatlannak még a sem tünt föl önmaga előtt.

Aztán tovább fűzve gyötrő elmélkedéseit, visszaemlékezett homályosan még arra is, mintha tegnap női sikoltást hallott volna... egy kétségbeesett aazonny sikoltása volt talán, ki bocsánatot esdekelné jött férjétől, azt, hogy az éjet földél alant tölthesse s ki, midőn az ablakon betekint, a legsivárabb jelenetnek lesz tanuja s kétségbeesésében a vad állatok közt, az erdőben keres tanyát s elbujdosik, Isten tudja merre...

Jánosnak kétségkívül nagy oka volt lelki furdalásokat érezni s hogy magát elkábítsa s fájdalmait emlékeitől megmeneküljön, ismét az iváshoz folyamodott s alighogy mámorából fölült, a telkes gazdát ismét a boros kancsó mellett találjuk, noha egyedül, bujában idogálni.

E néhány szóban rettentő tragikum rejlik: a paraszt ember bujában iszik s ez ama csodatevő talizmán, mely minden bánatot elűz, de egyszersmind föltételül szabja, hogy beteg orvosáról soha le ne mondjon.

Szükség-e mondanunk, hogy János kedélyhangulata egészen innyére volt a kortesnek s rövid időn sikerült a telkes gazdából oly iszákos embert teremteni, hogy párját keresni kellett.

Mátyás is gyakrabban hajtott föl a garatra s ennek is meg volt Csörögi vészes befolyásán kívül a maga oka. Mátyás ugyanis a helység pénzével még mindig adós s aggódva gondolt ama napra, midőn a visszaélés esetleg napfényre jöhetne.

Icig ki tudta vinni Csörögi segítségével azt is, hogy a helység bírja és Varga János nála tivornyázzanak; sőt, a mi majdnem hihetetlennek tetszik, még azt is, hogy Varga János és Csörögi rendszeren délután gyültek össze, vagy Icig szobájában, vagy a venyigelugasban borozgatni.

Egy napon Mátyás józan fővel jött a lugasba s a kortes fölhasználván a kedvező alkalmat, himezés-hámozás nélkül megkérte a bírótól leánya kezét.

Mátyás felelni készült.

— Megálljon! bíró uram! — szólalt föl a kortes, — előbb tudnia kell, hogy voltaképpen mennyit érnek s mit nyujtok cserébe leánya

kezéért, kit megszerettem. Nyujthatok kényelmes eltartást feleségemnek, különbet, mint sok tens ur; jelenleg úgy a mint itt lát tizezer forint van a tárcámban -- tudom, hogy kelmed Mátyás négyszáz forintot vett el minden felhasználás nélkül a helység pénzéből s tudom azt is, hogy óhajtana bírónak megválasztani -- ha én veje leszek, biztosítom atelől, hogy a helység előtt szégyenbe nem jön, de biztosítom arról is, hogy bírónak megválasztják, ezt együtt én fogom kieszközölni, ki báró Raner kortese vagyok, a ki ez idő szerint milliomos. — S még csak egy szavam lesz: Aranka kiválik a falubeli lányok közül, tudom, hogy nem ismeri még a városi életet, de Kecskeméten meg fogja szeretni; a leánynak kényelem, jólét, szórakozás kell, hogy buját felejtse, s hervadó arca rózsái ismét viruljanak. Én arany patkót veretek piros csizmája sarkaira, én marcibánnal tartom, piros rózsám ragyogó harmatcsöppből készítették számára fürdőt s leverem fokosommal a fias tyukot az égről, hogy csillagszálaival tűzhelyén tüzet gyujtson!...

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

A gabonatözsde határidői.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, okt. 30.

Buza május	50 kilogrammonként	11.60
Buza okt. — — — —		10.38
Rozs okt. — — — —		8.96
Zab májusra — — — —		—
Zab okt. — — — —		7.04
Tengeri máj. 1908. — — — —		6.85
Tengeri jul. — — — —		6.65

Ertéktözsde.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, okt. 30.

Osztrák hitelrészvény — — — —	631.25
Magyar hitelrészvény — — — —	748.—
Leszámitoló bank — — — —	743.75
Rimamurányi — — — —	561.50
Osztrák-m. államvasuti részv. — — — —	692.25
Közuti vasut — — — —	552.—
Városi villamos vasut — — — —	269.—

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktözsde 1908. okt. 30.

Magyar arany járadék 4 száz. — — — —	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz. — — — —	93.25
Magyar koronajáradék — — — —	82.75
Magyar földteherment. kötvény 4. sz. — — — —	240.—
Horvát-szlavon földteherment. kötvény — — — —	95.50
Magyar nyerevény sorsjegy kölesön — — — —	93.50
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölesön — — — —	94.50
Osztrák járadék papirban — — — —	186.—
Osztrák járadék ezüstben — — — —	145.—
Osztrák járadék aranyban — — — —	97.25
Osztrák korona járadék — — — —	99.—
1860. osztr. államsorsjegyek — — — —	116.50
Osztrák magyar bankrészvény — — — —	197.50
Magyar hitelbank-részvény — — — —	150.25
Osztrák hitelbank-részvény — — — —	730.—
Magyar hitelrészvény — — — —	748.—
London vista — — — —	631.50
Páris vista — — — —	689.50
20 márkás aröny — — — —	23.51
20 frankos (Napoleonder) — — — —	19.09
Német birodalmi márka — — — —	117.62

A szerkesztésért felelős

Dr. VUCSKICS GYULA.

Mindszentek napjára

sirkoszoruk nagy mennyiségben és választékban, valamint menyasszonyi és alkalmi csokrok minden kivitelben, bámulatos olcsó árban kapható fő-utcai virágcsarnokomban (Weiszlovits-ház) Ugy-szintén legnemesebb

100.000 darab gyümölcsfa

valamint

200.000 drb szőlőoltvány

az ismert legjobb fajokban, igen jutányos árban, szállításra készen.

Kiváló tisztelettel:

Farkas József várad-velencei műkerteszi telep tulajdonosa. — Telefon 164. szám. — lajdonosa. —

Közgazdasági Bank Részvénytársaság Nagyváradon.

Belépési felhívás.

A Közgazdasági Bank Részvénytársaság (Teleky-utca 10) üzlet helyiségében **1 koronás** szövetkezetet alakít.

„Közgazdasági Koronás Takarékok és Hitel szövetkezet” címmel, október hó 1-től kezdődő 3 évi időtartamra.

A beiratások üzletrészenként 20 fillér beiratási díj lefizetése mellett a Közgazdasági Bank részvénytársaság (Teleky-u. 10) üzlethelyiségében és a körözött aláírási ivenek eszközölhetők.

A heti egykoronás üzletrészek beszédését minden helybeli szövetkezeti-taglakására küldött óvadékkal bíró pénzbeszédő, szolgálja eszközli. A vidéki szövetkezeti tagok befizetéseket a postatakarék pénztári útján portó mentesen teljesíthetik,

Közgazdasági Bank R.-T.

Belépési felhívás.

A nagyváradai hitelbank takarékok és segély szövetkezet **7-ik évtársulatába.**

A nagyváradai hitelbank takarékok és segély szövetkezet 1908 január 1-én

új 7-ik évtársulatát kezdi meg.

Ezen szövetkezet célja, hogy tagjait apróbb betétek által a tőke takarításra buzdítsa, amennyiben minden tag heti betétei által önmagának tőkét gyűjt.

Tagja lehet a szövetkezetnek bárki ki magát három éven keresztül hetenként legalább 20 fillér befizetésre kötelezi.

Minden tagnak joga van befizetésének 4—5 részét minden kezes nélkül kölcsön képen felvenni, mely kölcsönnél a legméltányosabb kamat lesz felszámítva.

Beiratás díj címén minden üzletrész után 10 fillér fizetendő. A könyvecskét már az első heti betét és beiratási díj befizetése után kiadjuk. Vidéki tagok a heti befizetéseket postán, (cheque) lapok útján teljesíthetik.

Befizetések bármely hétköznap d. e. 9—12-ig d. u. 3—5-ig teljesíthetők.

A nagyváradai hitelbank takarékok és segély szövetkezet igazgatósága.

MINDENSZENTEK napjára fontos üjtás

a kivilágítás terén. Ajánlok a már meglevő mécs poharakba viasz betétet mely bárki által alkalmazható 3 óráig ég, nem füstöl nem büzös a poharak tisztán maradnak. Olcsóbb a rendes fagyú töltésnél. Ajánlok ezen kívül gyertyák és tüveg pohár helyett színes világító poharakat Selatinból mely olcsó szép nem törékeny és több éven át használható. — Tisztelettel:

Frölich József viaszgyertya készítő Nagyváradon. Vidéki rendelések pontosan eszközöltenek.

!! Előleges értesítés !!

Benrád Albert

mintaéttermei a Fekete Sas bérpalotájában NAGYVÁRADON.

Tisztelettel értesitem a n. é. közönséget miszerint 1908. november hóban pazar fényvel és kényelemmel berendezett

éttermeimet megnyitom.

Minden törekvéssel azon leszek, hogy b. vendégeim legmesszebb menő kívánalmainak is eleget tehessek. Gondoskodtam magyar és francia konyháról bel- és külföldi, ugy-szintén saját termésű borokról s legjobb minőségű kőbányai sörökről, valamint feltűnést keltő finom kiszolgálásról. Ezen itt felsorolt előnyök mellett remélem a n. é. közönség szíves bizalmát elnyerni.

Benrád Albert étterem tulajdonosa, a Fekete-Sas-ban.

Vendéglő áthelyezés!!

Értesitem a n. é. közönséget, hogy a Kurlender házban **14 évig fennálló kóser** vendéglőmet Zöldfa-utca 10 sz. (Dr. Várnai-ház ifj. Weisz Bernát mellé) : : : :

HELYEZTEM ÁT.

A n. é. közönség b. pártfogását kérve

tisztelettel

GRÓSZ A.

vendéglős.

Kész gyászruhák
:: raktáron. ::

Női kosztümök és
:: blousok. ::

Wéber Testvérek

■ kész női és gyermek ruha áruháza Nagyváradon. ■

==== Rákóczi-ut Bémer-tér sarkán. ====

Nagyvárad és Biharmegye legnagyobb kész női és gyermekruha áruháza Wéber Testvérek.

NAGY VÁLASZTÉK!

Kész leányka ruhák és kabátkák, kész női pongyolák, aljak és fehérneműek olcsó bevásárlási forrás.

TELEFON 684.

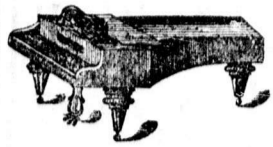
Wéber Testvérek
Bémer-tér.

Megrendelések 2 nap alatt készülnek.

Mérték utáni megrendelések elfogadhatnak.

Van szerencsém értesíteni a nagyérdemű zenekedvelő közönséget, hogy a Szent János-utcai 1. sz. alatt levő raktáramban nagy választékban vannak 252.

ZONGORÁK
és
PIANINO

eladásra, hangversenyre, estélyekre ugy-szintén

havi bérletre igen olcsó árban

számítva. — A nagyérdemű közönség pártfogását kérve, maradtam tisztelettel

Özr. Mustó Jánosné.

Az őszi ujdonságok már megérkeztek!!

Férfi kalapok, ingek, nyakkendők, és zsebkendők különlegességek, női berliner, gyapju és selyem kendők, és escharpok. — Schroll féle sitonok és vásznak paplanok mesés olcsó árakban! Szabó kellékek, bélés árak!

Kézimunkák és minden hozzávalók

!! FELTŰNŐ OLCSÓ ARAK !!

KLEPFER ALBERT

— FÉRFI ÉS NŐI DIVATÁRUHÁZÁBAN. —

Nagyvárad, Teleky-utca 28 szám.

:: TELEFON 703. ::

Magyar királyi államvasutak Igazgatósága.
227826—F. IV. szám.

Hirdetmény.

A magyar királyi államvasutak igazgatóságától nyert értesítés szerint az irodai és raktári hivatalos órákban Budapest dunaparti teherpályaudvar, Budapest nyugoti pályaudvar, Budapest-Lipótváros és Budapest Józsefváros állomásokon kereskedelemügyi m. kir. minister urnak folyó évi augusztus hó 21-én 39278—III. szám alatt kelt rendelete alapján folyó évi november hó 1 től kezdve a következő változások lépnek érvénybe:

1. Szent István király napján, továbbá vasár és ünnepnapokon iroda és raktári hivatalos órák délelőtt 8 órától 11 óráig tartatnak, csak gyorsárúk feladására és kiszolgáltatására.

2. Országos vásárok alkalmával vasárnap és ünnepnapokon reggel 8 órától 11 óráig vannak irodai és raktári órák, ugy gyors mint a teherárúk felvételére és kiadására.

Egyebekben a hivatalos órákra vonatkozó és az érdekelt bupapesti állomásainkon kifüggesztett hirdetményben foglaltak mérvadóak.

Budapest, 1908. évi hó 6-án.

AZ IGAZGATÓSÁG.

Tartós fűtésre legalkalmasabb és legjutányosabb tüzelőanyag a COAKS.

Meidinger és egyéb töltőkályhák fűtésére legjobb a

— G Á Z - C O A K S —

mert a súlyosabb és ezáltal drágább mile coaks (Meiler Coaks) sokkal nehezebben gyul meg.

A Coaks ára jelenleg 5 kor. 20 fill. métermázsánként.

Ha 250 kilós részletekben rendeltetik meg a coaks, akkor azt a város belterületén métermázsánként 40 fill. fuvardijért házhoz szállítjuk és **beraktározzuk.** — Gázfogyasztóinknak azon kedvezményt nyújtjuk, hogy őket a téli saison alatt minden körülmények között ellátjuk coakssal.

Továbbá felhívjuk a t. közönség figyelmét a hosszas kísérletezés után teljesen bevált **lefele égő** gázizzólámpára (**Invert-égők**). Ezek **90 liter** gázfogyasztás mellett **100-120 H. gyertyafényt** adnak, tehát óránként nem egészen 3 fillérbe kerülnek. A legjobb invertégő üvegnyomával felszerelve **kilenc koronába kerül. Gázkandallók, gázfűrdőkályhák, gázvasalók, főzők és kávépörkölők** nálunk beszerezhetők.

Nagyvárad, 1908. október.

Nagyvárad légszeszgyár.

➔ Megérkeztek az összes őszi és téli ujdonságok ➔

Ifj. Kohn Sámuel Bémer-téri nagy áruházába,

minden cikkben, őszi és téli modell-felöltők, angol és skót kostüm-szövetek, blouse-selymek, szörme-collior blouseok és szoknyák igen nagy választékban és rendkívül jutányos árban árusítatnak.

== A lelegegánsabb és legjobb kivitelű ==

angol kosztümök, francia ruhák, őszi és téli

peluche és szörme felöltők, ez évben ismét megnagyobbított saját mütermeimben szintén rendkívül jutányos árban vállaltatnak el. Müvezető főszabász: **BÖHM. J. ur,** az **ÁRVAY JÁNOS** és **TSA** budapesti cs. és kir. udvari szállító cég volt főszabásza.

Ifj. Kohn Sámuel Bémer-tér.